

RAP – Reflective Artists' Platform¹ - afsæt for initiering af udviklingsproces for kulturskolerne i Nordjylland

Med etableringen af et formaliseret samarbejde mellem Aalborg Universitet og Kulturskoler i Nordjylland ønsker projektet at initiere en forskningsbaseret forandringsproces med henblik på radikal og skelsættende udvikling af refleksions- og didaktikpraksis hos Kulturskolerne i Region Nordjylland. Projektet bygger på kulturskoleunderviserens særlige styrker som kunstnere og vil tilføje et pædagogisk didaktisk lag forankret i en refleksionspraksis, som ikke eksisterer i dag. Med projektet agter kulturskolerne i 11 nordjyske kommuner at løfte skolernes samlede undervisningsniveau med det formål at skabe mere og bedre kultur og generere en forandring, som vil have effekt på hele Region Nordjylland.

1. Kort resumé

Fælles for kulturskolerne i Nordjylland er den kendsgerning, at underviserne er de bedste inden for deres fag. De er professionelle kunstnere, og kvaliteten af den fagfaglige undervisning er således optimal. Men der er et stort udviklingsbehov, når vi kigger på den pædagogiske del af undervisningen på kulturskolerne og på samspillet skolerne og underviserne imellem. Ved at etablere en refleksionspraksis, som ikke er til stede i dag, ønsker vi at skabe en ny undervisningskultur, som er optimal både på det kunstneriske og det pædagogisk didaktiske niveau. Projektet vil ikke blot resultere i bedre undervisningstilbud på skolerne og flere kulturelle tilbud for borgerne i Region Nordjylland, men vil også vække opmærksomhed nationalt og internationalt grundet projektets nytænkende samarbejde mellem kulturskolerne, forskningen og bærende nationale kulturelle institutioner. RAP er et radikalt brud med eksisterende praksis og et stort skridt hen imod en kulturforandring, hvor praksis, forskning og uddannelse går hånd i hånd. Med nærværende synopsis søges om samfinansiering af år 1.

Resultatmål:

- At skabe et grundlag for den videre forandringsproces
- At etablere et forskningsbaseret samarbejde mellem Aalborg Universitet og KiN
- At gøre KiN til *first mover* nationalt og internationalt
- At skabe flere og bedre kulturtilbud i Region Nordjylland

Aktivitetsmål:

- Ansættelse af en projektleder
- Etablering af styregruppe

¹ Projektet har et internationalt potentiale. Derfor anvendes en engelsk titel.

- Etablering af projektteam
- Gennemførelse af eksperimentarium
- Afvikling af fire workshops
- Databehandling af findings
- Udviklingsplan for projektet

Effekt mål:

På sigt skal det 1-årige projekt danne et optimalt afsæt for udviklingen af en refleksions- og didaktikpraksis hos kulturskolerne i Nordjylland, som vil være af afgørende betydning for kulturskolernes rolle i det kulturelle landskab og medføre mere og bedre undervisning.

2. Baggrund

Musikskolernes² historie går mere end 100 år tilbage, da de første musikskoler blev etableret med det formål at undervise det bedre borgerskabs børn i musik. I 1970'erne opstår de første kommunale musikskoler med afsæt i musikundervisningen på de etablerede folkeskoler. Følgelig var det i høj grad folkeskolelærere, der varetog musikundervisningen, men i løbet af 1980- og 90erne ses en større tilstrømning af konservatorieuddannede undervisere, hvilket i høj grad skyldtes, at musikskolerne kom på finansloven. Denne udvikling er fortsat, og i dag er mere end 80% af underviserne på musik- og kulturskolerne konservatorieuddannede.³

Samspeilet mellem folkeskolerne og kulturskolerne er fastlagt i Folkeskolelovens §3, stk. 4:

"Skolerne indgår i samarbejder, herunder i form af partnerskaber, med virksomheder, institutioner for erhvervsrettet uddannelse, lokalsamfundets kultur-, folkeoplysnings-, idræts- og foreningsliv og kunst- og kulturskoler....., der kan bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål og mål for folkeskolens fag og obligatoriske emner".⁴ Det er dermed et gensidigt forpligtende samarbejde.

Den folkeskole, som kulturskolerne samarbejder med, har som bekendt undergået store forandringer i de seneste år. Et væsentligt tiltag er det stigende fokus på implementering af og anvendelse af forskning og evidensbaseret undervisning, som afspejles i den tilsvarende stigende forskningsbaseret af professionshøjskolernes læreruddannelser. Folkeskolelærerne er med andre

² Oprindeligt blev skolerne betegnet *musikskoler*, da musik var det eneste fag, der blev udbudt. I dag er viften af kunstneriske fag udvidet til også at omfatte drama, billedkunst, dans mv., hvorfor flere skoler betegner sig *kulturskoler*. I KiN er det hovedparten af skolerne, der betegner sig selv kulturskoler. Derfor er denne betegnelse anvendt efterfølgende.

³ Aftagerundersøgelse vedr. det pædagogiske arbejdsmarked for konservatorieuddannede, efterår 2016.

⁴ Folkeskolelovens § 1, stk. 1: *"Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling."*

ord trænedes – eller bliver trænet gennem kompetenceudvikling – til at arbejde forskningsbaseret, hvilket indebærer en grundlæggende opmærksomhed på undervisningspraksis med afsæt i læringsteori.

Det samme gør sig ikke gældende på kulturskolerne. I og med, at langt de fleste undervisere på kulturskolerne er konservatorieuddannede, er der et andet fokus på praksis. *”Konservatoriet har ikke nogen videnskabelig eller akademisk tradition. I konservatorieverdenen har man koncentreret sig meget om håndværket og det kunstneriske”,* sagde rektor for Det jyske Musikkonservatorium Claus Olesen på konferencen Musik & Læring i januar 2018. Dette understøttes af underviser og pædagogisk konsulent på Hjørring Musiske Skole Henrik Boll, som arbejder med udvikling af praksis blandt musikskolelærere: *”Konservatoriet er en mesterlæreuddannelse, hvor det handler om at være musikalsk ekvilibrist og ikke om det pædagogiske”. I praksis betyder det, at eleverne på kulturskolerne undervises af professionelle udøvende musikere på et højt kunstnerisk niveau. Det er helt afgørende for kvaliteten af undervisningen og en grundlæggende motivationsfaktor for eleverne. Der er således tale om en grundsten i den måde, kulturskolerne drives på.*

Men i tråd med Henrik Bolls udtalelse viser det tiltagende samarbejde med folkeskolerne tydeligt, at det store fokus på den håndværksmæssige og kunstneriske tilgang har en bagside, som bunder i, at underviserne mangler en akademisk refleksiv tilgang til det at undervise. *”Undervisningsopgaven i musikskolen bør som udgangspunkt fortsat varetages af konservatorieuddannede musikundervisere, da der er behov for musikalsk kvalificeret undervisning og stærke musikfaglige rollemodeller. Men samtidig er der også behov for en øget anvendelse af forskelligartede pædagogiske kompetencer i musikskolen og en større bevidsthed om, hvilke undervisningsformer der ud fra en pædagogisk kvalificeret vurdering bedst understøtter den musikalske udvikling i forskellige sammenhænge”.⁵*

Den manglende pædagogisk-didaktiske faglighed kommer til udtryk ved, at kulturskolerne ikke er dygtige nok og erfarne nok til at formidle viden, til at samle viden op og til at reflektere over egen praksis.

Følgelig oplever Kulturskolerne i Nordjylland (KiN) et stærkt behov for fornyelse, for nye metoder, for etableringen af en refleksionspraksis og for nye tilgange til det at være kulturskole.

På baggrund af de oplevede problemstillinger har KiN sat en forandringsproces i gang, som vil ændre *radikalt* på kulturskolernes selvforståelse og pædagogiske udøvelse af opgaven samtidig med, at det høje kunstneriske fokus bibeholdes og anvendes som forskningspraksis.

⁵ Musikskolerne i Danmark, Musikskoletænketankens Rapport, 2017. s. 33.

Forandringsprocessen tager afsæt i den enkelte underviser og den enkelte leder på kulturskolerne og den overordnede ambition er at inspirere til en innovativ forandring på hele kulturskoleområdet i Danmark.

Projektet RAP er et 4-årigt projekt, hvor år 1 udgøres af et forprojekt. Forprojektet skal skabe rum for, at vi gennem en refleksionspraksis kan undersøge, *hvordan* vi kan skabe forandringer på kulturskolerne. Vi skal have belyst forhindringerne og mulighederne samt etableret et fælles sprog. Vi skal kort sagt have tid til at fordybe os og tænke os grundigt om i fællesskab, mens vi afdækker ovenstående for at blive klogere på, hvordan platformen, RAP, skal etableres.

På baggrund af de findings, vi akkumulerer, vil vi parallelt med dette udvikle, designe og systematisere processen for de efterfølgende tre projektår. Findings fra år 1 udgør i sig selv et enestående dokumentationsmateriale, som skal analyseres og fortolkes i praksis sammen med forskere.

RAP vil løfte kulturskolerne til et forskningsbaseret niveau i en professionel kunstnerisk ramme, som vil skabe genklang ikke blot nationalt, men også internationalt grundet den store internationale interesse, der er for det danske børneperspektiv, som er markant anderledes. Læringssynet, som bl.a. stammer fra en lang dansk højskoletradition med fokus på værdien af at implementere kultur og kulturel dannelse i undervisningspraksis, gør, at mange internationale forskere kigger på den danske praksis.

3. Formål

I lyset af, at kulturskolerne har bevæget sig fra at være et privilegium til at være en samfundsopgave, er det nødvendigt, at kulturskolerne udvikler sig, så de bedst muligt kan varetage denne opgave. Formålet med projektet er således at skabe en platform for en ny kultur på kulturskolerne i Nordjylland, som er vidensbaseret, og som har fokus på at etablere en refleksionspraksis, på implementering af nye metoder og tilgange og på en ny selvforståelse blandt underviserne. Det højnede niveau vil skabe endnu bedre undervisning og dermed dygtigere elever samt en større bevidsthed om kunstens betydning i samfundet.

Samarbejdet med forskerne fra AAU vil generere en vidensproduktion, som bidrager til at styrke det kulturelle forskningsområde. Gennem vidensproduktion og formidling af viden skabes større forståelse for kulturens positive betydning for samfundet generelt og for demokratisk medborgerskab i særdeleshed.

Projektet ønsker at styrke KiN's position i den kulturelle og politiske debat gennem den viden, projektet akkumulerer. Med 11 kommuner bag projektet vil KiN sætte kulturen øverst på dagsordenen med den klare intention at skabe flere og bedre kulturelle tilbud i Nordjylland.

4. Målgrupper

Den primære målgruppe i projektet er undervisere og ledere på de 10 kulturskoler i Nordjylland.

5. Effekter

Skolernes mere end 25.000 elever vil opleve den største og mest umiddelbare effekt af projektet, idet undervisningens højnede pædagogiske niveau vil generere mere kvalitet for den enkelte elev. I tilknytning til dette vil implementeringen af mere vidensdeling og et fælles fagligt sprog skabe flere muligheder for samarbejde på tværs af discipliner og skoler. Effekten for lokalsamfundet omkring den enkelte kulturskole vil følgelig afspejles i flere og bedre kulturelle tilbud. Den overordnede effekt for KiN vil være en øget synlighed og gennemslagskraft på nationalt og internationalt plan som *first mover* inden for dette felt med flere samarbejdsmuligheder til følge.

6. Hovedaktiviteter og metodetilgang

Ved et seminar for medarbejderne ved kulturskolerne i Nordjylland den 15. november 2017 udtrykte underviserne et fælles behov for ny viden, nye værktøjer og nye metoder. Samtidig var der enighed om, at efteruddannelse uden grundlæggende kulturændringer ikke skaber forandring i kulturskolerne; det er derfor af afgørende betydning, at en forandringsproces igangsættes med et konstant fokus på implementering i praksis.

Som afsæt for denne forandringsproces udgør projektets år 1 et forprojekt, hvor man gennem en række workshops arbejder med at definere behov, muligheder, udfordringer m.m. Det er med andre ord et år, hvor KiN og AAU i samarbejde går i tænkeboks og får tid til at arbejde i dybden med problematikken og med at udvikle et forskningsdesign i samarbejde med praktikerne.

Som ekstern sparringspartner har det Kgl. Teater budt ind på deltagelse i processen, hvilket er et stærkt signal fra en af landets største kulturelle institutioner. Det vidner om projektets seriøsitet og relevans. I de seneste år har det Kgl. Teater været igennem en forandringsproces og arbejder i dag sammen med grundskolerne gennem strategiske kommunale partnerskaber med henblik på et større fokus på kunsten ikke blot som et instrument til læring, men som en værdi i sig selv. Det handler i høj grad om at understøtte det Kgl. Teaters kerneopgave nemlig at gøre kulturinstitutionen relevant for alle mennesker og ikke kun for allerede eksisterende kulturforbrugere. I nærværende projekt kan det Kgl. Teater drage nytte af den viden, projektet frembringer, til at flytte sig i forhold til brugerne, og omvendt kan projektet anvende den erfaring og viden, det Kgl. Teater har inden for kompetenceudvikling med anvendelse af æstetiske og kunstneriske læringsprocesser.

År 1 forprojekt:

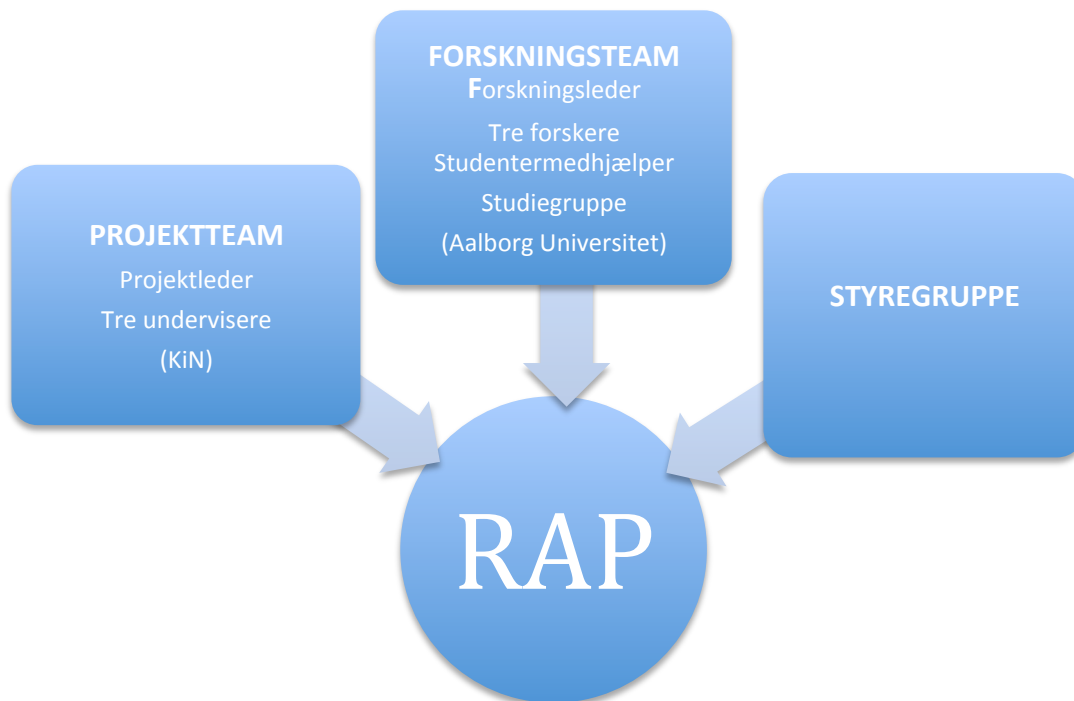
Forskningsleder Tatiana Chemi og hendes forskerteam arbejder ud fra en aktionsforskningstilgang, hvor forskere og deltagere er involveret på lige fod i projektet. Det betyder, at man fra dag 1 arbejder med at etablere en refleksionspraksis, som tilskynder deltagerne til selv at designe og udvikle det næste skridt i processen. Startskuddet til processen er et *eksperimentarium*, et 3-dages internat, hvor forskere, undervisere og KiN deltager for at blive klogere på undervisernes behov. Efterfølgendes bearbejdes findings og næste workshop planlægges.

Det Kgl. Teaters rolle er i høj grad at fungere som et spejl for underviserne på kulturskolerne og inspirere til videre udvikling. Det Kgl. Teater har en anden praksis inden for kunstnerisk produktion, og forskellighederne og lighederne er med til at gøre kulturskolernes undervisere klogere på sig selv og mere bevidst om selvforståelsen blandt underviserne.

Eksperimentarium → Behandling af findings → Workshop 1 (intern) → Behandling af findings → Workshop 2 (ekstern fx ved det Kgl. Teater) → Behandling af findings → Workshop 3 → Afprøvning i praksis

Det er ikke muligt at redegøre for projektets år 2, 3 og 4, da tilrettelæggelsen af udviklingsforløbet afhænger af resultaterne fra forprojektet.

På baggrund af den viden, der genereres i projektets år 1, etableres en platform, som skal danne grundlag for en kobling af teori og praksis, som ikke tidligere har fundet sted på kulturskolerne i Nordjylland - eller på kulturskolerne på nationalt plan. For at sikre koblingen mellem det forskningsmæssige og det praktikerbaserede fokus er det i udgangspunktet tanken at etablere et team bestående af forskningsleder Tatiana Chemi, lektor; Magne Kolstad, ekstern lektor; Lone Hersted, adjunkt samt Margit Saltofte Nielsen, lektor - alle fra Institut for Læring & Filosofi, Aalborg Universitet. I teamet deltager tre undervisere fra KiN: Henrik Boll, Gitte Chren samt Jane Wieben. I denne sammenhæng har de til opgave at fungere som forandringsagenter. Konkret skal de hjælpe projektet på vej i tæt samarbejde med kulturskolelederne, som sidder i styregruppen for projektet.

Projektets organiseringsmodel.

Aktiviteterne i projektet skal udvikles i detaljer, men kunne bestå af:

- Seminarer med fokus på ny viden om æstetiske læreprocesser
- Etablering af en refleksionskultur gennem workshops
- Kompetenceudviklingskurser inden for pædagogik og didaktik
- Et "træningsrum", hvor undervisere træner brobygning mellem teori og praksis
- Studiegrupper
- Møder med internationale eksperter
- Indledende forskningsartikler baseret på findings fra år 1
- Etablering af samarbejde med relevante partnere

Yderligere midler skal rejses til projektets år 2, 3 og 4 til vidensdeling, forankring, forskning, forandring via allerede eksisterende viden samt kompetenceudvikling for alle undervisere.

7. Succeskriterier

I projektets første år handler det om afdækning, idégenerering, udviklingen af et aktions-forskningsdesign, om udformningen af platformen og om forberedelse af medarbejderne i KiN. Succeskriteriet for år 1 bliver således at udvikle afsættet for den videre proces, men også at generere data, som dokumenterer udviklingstendenser og behov. Ved udgangen af 2020 skal der foreligge en forsknings- og udviklingsplan for år 2, 3 og 4, som er afstemt med deltagerne i projektet.

8. Tidsplan

Projektet forventes igangsat august 2019. Forprojektet afsluttes juni 2020. Hovedprojektet begynder 1. august 2020 og afsluttes i 2022.

9. Økonomi

Vi søger eksterne midler til finansiering af forprojektet med henblik på et længerevarende samarbejde til finansiering af hovedprojektet. KiN bidrager med egenfinansiering bestående af ledelsestimer samt kompetenceudviklingsmidler for underviserne.

År 1: vi søger penge til konkrete leverancer:

- En projektleder: årligt honorar ca. 500.000 kr.
- 4 workshops planlagt og faciliteret af Aalborg Universitet: 500.000 kr.
- AAU Udvikling af forskningsdesign samt databehandling: 500.000 kr.
- Internat (én workshop 22 lærere + 11 ledere) estimeret ca. 1.800 kr. pr. person i alt kr. 59.400
- Transport estimeret ca. 87.000 kr.
- KiN's egenfinansiering udgør ca. 724.752 kr.⁶

Samlet budget for hele projektet udgør 2.371.152 kr. Vi søger den Obelske Familiefond om 1.646.400 kr. til realisering af projektet.

10. Organisering

Styregruppen udgøres af:

- Kristian Dalgaard Nielsen, leder af Kulturskolen Vesthimmerland, (formand)
- Henrik Hammer, leder af Jammerbugt Kulturskole, (pædagogisk rådgivning)
- Tatiana Chemi, lektor på Aalborg Universitet, (forskningsleder)
- Thomas Albæk Jakobsen, leder af FilmMaskinen og Musikskolen i Frederikshavn Kommune (koordinering af kommunikation med KiN)
- Henrik Boll, underviser og pædagogisk konsulent, Hjørring Musiske Skole, (videnskabelig rådgivning)

11. Præsentation af ansøgerne

Kulturskolerne i Nordjylland (KiN) og Institut for Læring & Filosofi, Aalborg Universitet, har indgået et formelt gensidigt forpligtende samarbejde med det overordnede formål at bringe den viden, som dels kulturskolerne og dels universitetet rummer, i spil.⁷ Kulturskolerne har behov for en

⁶ Se bilag for detaljeret budget.

⁷ Se bilag "Hensigtserklæring om fælles forsknings- og udviklingsprojekt mellem Aalborg Universitet og KiN.

akademisering, hvor underviserne uddannes i at tænke akademisk og arbejde evidensbaseret, mens forskerne på universitetet har brug for den viden, som kulturskolerne har, i forskningsmæssigt regi. AAU og KiN er fælles om at ansøge det Obelske Familiefond om økonomisk støtte til finansiering af dette vigtige projekt.

Kulturskoler i Nordjylland (KiN) er et samråd for musik- og kulturskoler i Region Nordjylland. Samlet repræsenterer de 11 musik- og kulturskoler i Nordjylland en økonomi på knap 90 mio. kr. KiN varetager de nordjyske musik- og kulturskolars interesser og er initiativtager til en række tværkommunale fællesaktiviteter. Et fokusområde for KiN er talentudvikling for de lokale skolars talentelever samt kompetenceudvikling af kulturskolernes undervisere. Det er en ambition hos KiN at motivere flere børn og unge til at engagere sig på det kulturelle område og vælge et af kulturskolernes mange tilbud. Alle 11 kommuner er repræsenteret i KiN og samrådet udgør følgende en betydelig regional kulturmuskel.

Institut for Læring & Filosofi, Aalborg Universitet (AAU), er i projektet repræsenteret ved forskningsleder og lektor Tatiana Chemi. Tatiana Chemi er ekspert inden for æstetiske og kunstneriske læreprocesser samt kreativitet. Hun har udgivet adskillige publikationer både i danske og internationale forskningstidsskrifter og er ophavsmand til en lang række bøger på området. Forskningsfeltet inden for de kunstneriske æstetiske discipliner efterspørger originale data og forskningstemaer defineret i samarbejde med kulturskolerne og brugerne af kulturskolernes tilbud. I nærværende projekt er forskningsteamet ikke kun observerende, men involveret med henblik på at skubbe på en forandringsproces, som ændrer kulturen på skolerne gennem kunstbaserede metoder.